

Die seht siß an ein gut gemeyner  
des langen schwertz/  
doch ist vil güter verborgen künste  
dar in beschlossẽ

Wiltu künste schaulben  
Nicht lück ganch recht mit hantben  
und lück mit rechten  
Ob du gerest stark ze rechten

Die erst lere des lange schwertz dz du vor <sup>alen</sup>dingen  
die hant recht solt leren hantben ist es anders  
daz du stark recht wilt und dz veringin  
also wann du mit dem lück fur fur stest  
und hantbest von der rechten sit so ist der hant  
valß und ungeracht wan die rechte sit blybett  
do byndt darumb so wirt zu lutz und man  
sinen rechten ganch zu der rechten sit mit gehalten  
Oder stest mit dem rechten fur fur und hantbest  
von der linden sit wogest du mit dem lück



**Hans von Speyer Fechtbuch - Dlhý meč**  
MS M.I.29 (1491), USB Universität Salzburg

*preložil a upravil*

**Martin Fabian**

Bratislavský šermiarsky spolok

2012



## Predhovor

Spomedzi diel, ktoré patria do tzv. jadra Lichtenauerovej náuky<sup>1</sup>, resp. tradície, zaujíma dielo spísané Hansom von Speyer špecifické miesto. Jednak ide o pomerne neskorý prepis, vyhotovený podľa všetkého v roku 1491, ktorý však obsahuje niekoľko originálnych rozšírených komentárov a fínt, ktoré sa nenachádzajú v iných verziách. Nevieme, či je autorom týchto rozšírení samotný Hans, je však možné, že predlohou danej verzii bolo iné, komplexnejšie dielo než Jud Lew, s ktorým má meč najpodobnejší základ.

Podľa dostupných informácií<sup>2</sup> bol Hans von Speyer pisár, ktorý žil v druhej polovici 15. storočia. Iná zmienka o rovnako nazvanej osobe hovorí, že sa istý Hans von Speyer podieľal na vytvorení typu písma pre Gutenbergovu 42 riadkovú Bibliu, nemusí sa však jednať o jednu a tú istú osobu. Aktuálne sa originál tohto spisu nachádza v Univerzitnej knižnici mesta Salzburg.

Manuskript obsahuje okrem iného ako prvý záznam novej náuky podľa majstra Martina Sybera, ktorý môžeme nájsť ešte v minimálne dvoch ďalších manuskriptoch. Jeden z nich bol vyhotovený napr. Joachimom Meyerom. Zaujímavosťou tejto náuky je, že proklamuje to najlepšie od majstrov z Uhorska, Čiech, Talianska, Francúzska, Anglicka, Nemecka, Ruska, Pruska, Grécka, Holandska, Provantu a Švédska. Nakoľko však nie sú dostupné komentáre, môžeme pomocou iných znalostí iba hádať a dedukovať, čo chcel majster svojimi veršami povedať.

Mimo ďalších náuk, ako je zápas majstra Otta, náuk o boji v zbroji od viacerých autorov tiež manuskript obsahuje verše a komentáre dlhého noža, resp. tesáku majstra Lecküchnera. Tie kvôli svojej rozsiahlosti tvoria najväčšiu časť fechtbuchu, a to fóliá 46r-117r. Ich zhodu s pôvodnými dielami od Lecküchnera nevieme porovnať.

Tento manuskript sme si vybrali najmä kvôli existencii viacerých komentárov, ktoré sa nenachádzajú inde a taktiež kvôli hravej forme, ktorou je spísaný. Umelecká kvalita veršov a komentárov síce nedosahuje uhladenosť Cod. 44 A 8<sup>3</sup>, napriek tomu môžeme dedukovať, že autor či pisár bol vzdelaný človek. Spolu so spomínaným 44 A 8 patrí k najrozsiahlejším čisto textovým dielam, ktoré sa zaoberajú stredovekým šermom. Meno Hans von Speyer sa nachádza v manuskripte celkovo trikrát, a síce na fóliu 44r, 117r a 158r, vždy ako podpis.

Našou snahou je podať čo najrozumiteľnejší preklad, ktorý nemusí nutne a striktne nasledovať pôvodné dielo. Niektoré vety alebo slová sú preto prehodené tak, aby bolo možné preklad čítať čo najplynulejšie. Celkový význam bol však samozrejme ponechaný. Terminológiu sme ponechali zväčša v pôvodnom znení tam, kde sa jedná o pojem, ktorý vyjadruje kategóriu. Niektoré slovesá sme tiež poslovenčili, aby sme sa jednak vyhli častému striedaniu toho istého slova, ale tiež preto, aby šlo o malú mnemotechnickú pomôcku pre pôvodné nemecké názvoslovie. Nie sme zástancami úplného prekladu terminológie, čiastkové preklady však často uvádzame v poznámkach.

Nech vám teda padne preklad na úžitok. V prípade otázok, nejasností alebo nezrovnalostí prosím upovedomte autora.

Martin Fabian  
Bratislavský šermiarsky spolok  
Október 2012

<sup>1</sup> rozumieme tým Ringecka, Danziga, Lewa a Speyera, Goliatha, Lichtenauer MS a čiastočne HS 3227a

<sup>2</sup> <http://wiktenauer.com/wiki/Speyer>

<sup>3</sup> tzv. Peter von Danzig

Tu sa začína výborná všeobecná<sup>4</sup> náuka dlhého meča. Nachádza sa v nej mnoho dobrého zakázaného a tajného<sup>5</sup> umenia.

**Ak chceš ukázať umenie,  
postav sa ľavou dopredu a pravou nasleduj seky  
a ľavou pravú  
ak chceš silno šermovať**

Prvá poučka dlhého meča hovorí, že pred všetkými ostatnými vecami by si sa mal naučiť správne sekať a to najmä ak chceš vedieť silno šermovať. Cháp ju takto: Ak stojíš s ľavou nohou vpredu a tneš z pravej strany a nenásleduješ sek s pravou nohou, sek bude falošný, nesprávny a prikrátky a nenájde tú správnu cestu aby prenikol k pravej strane<sup>6</sup>.

Alebo, ak stojíš s pravou nohou vpredu a sekáš z ľavej strany a nenásleduješ sek s ľavou nohou, tak tiež bude sek nedobrý. Preto si zapamätaj: Vždy, keď sekáš z pravej strany, nasleduj aj sek s pravou nohou. To isté sprav keď sekáš z ľavej strany; takto sa Tvoje telo dostane do správnej polohy a seky dostanú svoju dĺžku a budú vykonávané správne<sup>7</sup>.

**Ten, kto seká v 'nach'  
ten si umenia užije len málo**

Táto časť hovorí o tom, že keď v prišermovaní ideš k súperovi, nemal by si s mečom stáť len tak bez pohybu a vyčkávať, kým započne svoje seky. Vedz, že všetci šermiari, ktorí vyčkávali na protivníkov seky a nechcú robiť nič iné, lež kryť, tí šermiari si len málo z umenia užijú. Často totiž budú pri tom zasahovaní.

**Sekaj na cieľ čo len chceš  
a žiaden Wechsel sa Ti nedostane na schilt<sup>8</sup>  
Ku hlave a k telu  
nepodceňuj údery  
S celým telom bojuj  
ak chceš mocne šermovať**

<sup>4</sup> všeobecná je v tomto význame podobná základnej, resp. úvodnej

<sup>5</sup> umenie mohlo byť aj tajné, myslíme si však, že bolo aj zakázané

<sup>6</sup> najdlhší dosah máme vždy na tej strane, kde je vedúca ruka zároveň dominantnou na meči. Pri natočení pravej časti tela dopredu preto získame pár dôležitých centimetrov (nazvime to anatomická a geometrická výhoda) a meč má tiež vskutku lepší prienik smerom nadol

<sup>7</sup> Je potrebné mať tiež na pamäti jednoduchý výrok z hs3227a: " často sa hodia dva kratšie kroky miesto jedného dlhého, často sa hodí, aby človek spravil iba malé naklonenie s krátkymi krokmi, poriadny krok alebo skok".

<sup>8</sup> Slovo *Schilt* sa na tomto mieste vyskytuje z viacerých dôvodov. Či už ho interpretujeme ako rozšírenú časť čepele nad priečkou alebo s prižmúreným okom ako priečku (čo je skôr nepravdepodobné), pôvod tohto výroku hľadáme pri inštrukciách k *durchwechseln*

Pochop tieto verše takto: Keď sa približuješ v prišermovaní k súperovi, čokoľvek čo zamýšľaš šermovať, by si mal robiť s celou silou svojho tela. Sekaj protivníkovi blízko ku hlave a tým ho prinútiš, aby musel Tvoj úder kryť. Nebude tak môcť spraviť *durchwechseln*, keďže k nemu prídeš nablízko s hrotom<sup>9</sup>. Keď sa dostane s tvrdým krytom na Tvoj meč, tak ho švacni<sup>10</sup> po ľavej paži a stiahni sa s tým dozadu skôr, ako sa mu podarí uskutočniť svoj zámer.

**Čuj čo je nesprávne:  
Nešermuj zľava ak si pravák  
a platí to aj ak si ľavák  
a ideš z pravej strany**

Toto je dobrá poučka a hovorí o ľavákovi a o pravákovi a o tom ako by si mal sekať, aby súper nezískal prvým sekcom *šwech*<sup>11</sup>. Pochop ju takto: Keď prichádzaš v prišermovaní k súperovi, si pravák a chceš mocne šermovať, tak nesekej s priblížením prvý sek z ľavej strany, nakoľko je slabý a nemôžeš s ním poriadne odolávať voči súperovmu meču (najmä keď sa silno naviaže). Keď však sekáš z pravej strany, tak budeš môcť silno odolávať voči jeho meču a pracovať ako len chceš. Rovnako, ak si ľavák, nesekej prvý sek z pravej strany, ale radšej z ľavej. Je totiž vcelku neprirodzené pravákovi robiť *kunst* z ľavej strany a naopak.

**Vor a nach - dve veci,  
ktoré sú celému umeniu počiatkom  
Šwech a šterck  
tiež Indies si zapamätaj  
aby si sa mohol naučiť  
s Kunstom pracovať a kryť  
Ak sa ľahko zľakneš  
Tak sa žiadnemu umeniu či šermu radšej nepriúčaj**

Znamená to, že by si mal predovšetkým správne poňať a pochopiť dve veci, a síce vor a nach, ďalej *šwech* a *šterck* a slovo *Indes*, keďže z toho vychádza celý princíp (a základ) Umenia šermu. Ak naozaj porozumieš týmto veciam a k tomu nezabudneš na slovo *Indes* počas všetkých fínt, ktoré robíš, tak

<sup>9</sup> Ako sa píše neskôr, vždy keď súper seká k meču a nie k telu, máme robiť *durchwechseln*. Je to naozaj rozšírená technika a tento stručný návod hovorí o prevencii neželaného *durchwechslovania*.

<sup>10</sup> *Zeckrur*, resp. v tomto prípade iba *Rur*, je hybridný sek a terminologicky znamená niečo ako dotyk, nalepenie, čo chodí po určitej časti. Meyer o tom píše nasledovne: "to nie sú ani seknuté seky, skôr také, ktoré sú súrené k odkrytiu počas práce, do miesta, kde má súper dieru v odkrytí... švacnuté zhora alebo zdola s ploškou alebo vonkajšou časťou čepele.."

<sup>11</sup> Doslova *angewende*, to jest nenatočil. *Anwenden* je všeobecnejší termín pre taký spôsob krytia, ktorý napr. 3227a popisuje nasledovne: "Tiež si zapamätaj a vedz, že s prednou hranou meča od prostriedku tej istej hrany až ku záštite sa všetky seky alebo body odvádajú... o čo bližšie ku priečke, o to silnejšie a mocnejšie, a o čo bližšie ku hrotu, o to slabšie a krehkejšie. A tak, kto chce byť dobrým šermiarom, ten by sa mal predovšetkým naučiť správne odvádzať, pretože po tom, čo dobre odvedie, príde ihneď do winden, z ktorých môže plne robiť kumšt".

budeš vskutku dobrým majstrom meča a môžeš následne učiť kniežatá i pánov, aby s tým pravým kunstom obstáli či už v hre, alebo v skutočnosti<sup>12</sup>.

**Item**, ak prichádzaš so sekcom (alebo čímkoľvek) skôr a tak, že Ťa musí súper kryť, tak pracuj *Indes* zručne, priamo pred sebou s mečom alebo inými fintami a nenechaj súpera prísť k žiadnej práci<sup>13</sup>.

**Item**, keď súper príde so sekcom skôr než Ty a budeš ho musieť kryť, tak pracuj *Indes* zručne s mečom v kryte (alebo hocijak inak), aby si mu vzal *vor* so svojim *nach*<sup>14</sup>. To sa nazýva *vor* a *nach*.

**Item**, tiež by si mal predovšetkým vedieť rozlíšiť *šwech* a *šterck* na meči. Delia sa takto: od priečky až do stredu čepele sa nachádza *šterck*, od stredu až po hrot sa nachádza *šwech*<sup>15</sup>. To, ako sa pracuje so *šwechom* a so *šterckom* na meči, nájdeš ďalej popísané<sup>16</sup>.

## 5 sekov sa nauč robiť z pravej strany voči zbrani Potom iba ver v umenie a naučíš sa ho s radosťou

Zapamätaj si, je 5 zakázaných<sup>17</sup> sekov. Ten, kto Ti ich dokáže zlomiť bez toho, aby došiel k zraneniu, bude ostatnými majstrami držaný v úcte a právom o to viac aj jeho umenie. To, ako by si mal 5 sekov vykonávať nájdeš spolu s fintami, ktoré z nich vychádzajú, ďalej popísané.

**Zornhau, Krumphau, Zwechhau  
sekaj Scheitler ale aj Schiller  
Alber, versetzen, nachreisen, uberlauffen,  
absetzen, durchwechseln, zucken,  
durchlauffen, abschneiden, hendedrucken,  
hengen, winden voči odkrytiám, seky,  
zachyt' štrajch, bodaj s údermi**

Zapamätaj si: Tuto su vymenované pravé a hlavné finty v umení meča, každý podľa svojho názvu, aby si im mohol lepšie porozumieť a pochopiť. Pamätaj, najprv ide päť sekov: prvý je **zornhau**, druhý **krumphau**, tretí **zwerhau**, štvrtý **schielhau**, piaty **scheitlerhau**.

<sup>12</sup> *Vor* znamená "pred", *nach* "potom", *indes* je "počas", resp. "v tom", *šwech* je "slabá (časť)", *šterck* je "silná (časť)"

<sup>13</sup> iniciatíva je pojem, ktorým by sme vedeli v našom jazyku nahradiť slovo *vor*

<sup>14</sup> ak sme *vor*, pracujeme na udržaní daného statusu. Ak sme *nach*, pracujeme na tom, aby sme boli *vor*.

<sup>15</sup> Joachim Meyer nám napr. poskytuje trochu bohatšie rozdelenie, ale reálne s ním nikde nepracuje

<sup>16</sup> Ringeck venuje poslednému dvojveršiu ešte jednu krátku glosu: „... a keď sa Ti podarí tieto veci správne pochopiť, budeš môcť potom s *kunstom* dobre a správne pracovať a zároveň sa brániť. Tiež to budeš môcť naučiť kniežatá a pánov, aby teda mohli s tým istým umením obstáť či už v hre, alebo v skutočnosti. Ak sa však ľahko zľakneš, tak by si sa nemal umeniu priúčať. Totižto ak niekto krváca, vie aj chrabré srdce zlyhať. A to veru nie je ľahké, nakoľko (srdce) bude celým umením zasahované.“

<sup>17</sup> alebo tajných. Marketing vs. legálny aspekt nechám na posúdení čitateľa

**Item, teraz si zapamätaj finty:**

Najprv poznáme **štyri strehy**

druhé sú **štyri versetzen**

tretie jest **nachreisen**

štvrté **uberlauffen**

piate **absetzen**

šieste **durchwechseln**

siedme **zucken**

ôsme **durchlauffen**

deviate **abschneiden**

desiate **hendedrucken**

jedenáste sú **hengen**

a dvanáste **winden**

Takže, sekov a fínt je dokopy sedemnásť. Nájdeš ich postupne jednu vec po druhej vysvetlenú, rovnako ako inštrukcie čo (a ako) z nich šermovať.

**Tu sa nachádza umenie dlhého meča, najprv Zornhau.**

**Kto seká zhora**

**toho zláme zornhau ort**

**Ak sa voči tomu obráni**

**bez obáv sprav abnehmen**

Vedz, že *zornhau*<sup>18</sup> s bodom láme všetky horné seký. A veru nie je ničím iným, než obyčajným sedliackym sekcom a spravíš ho takto:

Keď na Teba seká súper z pravej strany, zhora na hlavu, tak voči tomu sekni tiež zhora, zároveň s ním, zúrivu a bez iného krytia na jeho meč. Následne nechaj vystreliť hrot priamo pred seba<sup>19</sup>, či už do súperovej tváre alebo hrude. Obrní sa voči bodu a kryje ho so *šterckom*, tak vyjdi so svojim mečom popri súperovej čepeli nahor nad seba, preč od jeho meča. Potom ho sekni na druhú stranu do hlavy, opäť popri jeho čepeli. To sa nazýva *oben abgenommen*<sup>20</sup>.

**Ďalšie**

**Item**, keď chceš spraviť *zornhau*, mal by si udierať nielen s pravou rukou, ale zároveň aj s ľavou vzadu tiež. K tomu nezabudni s pretočenou rukou<sup>21</sup> spraviť hrotu prienik a cestičku.

<sup>18</sup> zúrivý sek

<sup>19</sup> 44 A 8 uvádza, že priamy bod spravíme v prípade, že je súper waich, čo je v konečnom dôsledku aj logická spojka danej akcie. Ak ostáva na meči, tak pracujeme s ďalšími fintami

<sup>20</sup> alebo Oben Abnehmen - v zmysle horné odňatie, odnímanie, odňaté

<sup>21</sup> tento komentár špecifický pre M.I.29 nabáda k pretočeniu rúk po krytí (čiže priamy bod môže mať aj iný význam)

**Item**, keď robíš *abnehmen*, nemal by vyjsť ďalej nahor s mečom ako len máličko od súperovho hrotu. *Indes* ho tni opäť do hlavy.

**Item**, protiútok voči *abnemen*: Keď spraví súper *abnehmen* a seká Ti na pravú stranu do hlavy, tak natoč svoj meč s krátkym ostrím trochu na ten jeho<sup>22</sup> a šľahni ho *indes* s dlhým ostrím do hlavy.

**Item**, ďalší protiútok: *Indes* počas *abnehmen* vykroč na stranu, preč od seku a pracuj sekmi k najbližšiemu odkrytiu.

### Niečo ďalšie

**Item**, keď si zaútočil s pretočenou rukou z *zornhawu* a súper ide nahor do krytu, tak choď tiež so svojou pretočenou rukou na jeho pravú stranu, popri jeho bruchu a obtoč mu Tvoj pravý lakeť cez jeho a Tvoj meč. Drž to pevne a uzamkneš ho. Alebo potlač svoju pravú stranu doľava a trhni silno vzad. Tak mu nielen vezmeš zbraň, ale aj mu namieriš hrotom do tváre<sup>23</sup>.

### Buď tvrdý voči súperovi, winduj, bodaj; ak to nasleduje, tak to vezmi nižšie

To znamená, keď na súpera zúrivo sekáš a on voči tomu silno drží meč, a nechceš spraviť *abnemen*, tak tiež buď voči tomu silný a choď s rukami nahor na svoju pravú stranu. Natoč mu krátke ostrie na jeho meč a bodni ho hore do tváre. Obrní sa voči bodu a ide nahor do krytu, tak ostaň stáť vo *winden* a nasad' mu hrot nižšie<sup>24</sup>.

**Item**, keď si natočil meč na svoju pravú stranu a protivník Ti bod vykryl, tak natoč meč znova trochu na svoju ľavú stranu a odtiaľ mu nasad' hrot do hrude. Kryje Ti aj tento bod, tak stiahni svoj meč na seba a tni mu opäť do hlavy. Keď vykryje aj to, tak sprav oben *abnehmen* alebo niečo iné.

### Niečo ďalšie

**Item**, ak si spravil oben *abnehmen* a súper Ti útok vykryl aj druhý raz a bodá na Teba, tak choď poriadne vysoko s pažami a natoč mu krátke ostrie na *šwech* jeho čepele a bodni ho tváre. Alebo *winduj* na svoju pravú stranu, po jeho čepeli na *šwech* a bodni ho do ksichtu. Obe *winden* môžeš robiť jedno z druhého a s hrotom bodáť.

### Toto si však zapamätaj či seká, bodá, striehne – je mäkký, tvrdý? *Indes*, vor a nach a v strehu sa s kriegom neunáhli

<sup>22</sup> niečo ako krummes versatzung, to jest maličký kryt alebo odvedenie súperovej čepele

<sup>23</sup> celkom pekné vzatie zbrane, ktoré sa neobjavuje inde

<sup>24</sup> M.I.29 sa o tomto vyjadruje špecificky aj vymenovaním strán. 44 A 8 hovorí iba o pretočení zbrane nahor a bodaní do tváre. Prax ukazuje, že obe varianty sú schodné, aj keď verzia točenia do pravého ochsa vyžaduje v praxi väčší cit



Toto je poučka o situácii, keď sa Ti súper naviaže so sekou alebo s bodom na meč, tak by si sa nemal s *kriegom*, to jest s *winden*, príliš ponáhľať. Nechoď skôr, než sa Ti podarí po naväzbení mečov zistiť, či je vo väzbe mäkký alebo tvrdý. A až potom, ako sa Ti to podarí zistiť, tak *Indes winduj* a pracuj s *kriegom* za mäkkou alebo tvrdou časťou k najbližšiemu odkrytiu. Čo znamená *vor* a čo *nach* Ti už bolo povedané predtým.

### **Buď znalý v kriegu; kto hore putuje zdola bude zahanbený**

Vedz, že *winden* a práca s hrotom, ktorá z toho vychádza k štyrom odkrytiám sa nazýva *krieg*<sup>25</sup>. Sprav to napríklad takto: Keď sa prisekávaš s *zornhawom*, hneď ako Ťa vykryje choď nahor so svojimi pažami a natoč mu hrot na jeho meči zhora na ľavú stranu jeho horného odkrytia. Ak kryje horný bod, tak ostaň stáť s *winden* a nechaj hrot ponoriť smerom dole k spodnému odkrytiu na jeho ľavej strane. Nasleduje potom s krytom Tvoj meč, tak hľadaj s tým svojim spodné odkrytie na jeho pravej strane. Ak ešte pokračuje ďalej s krytom, tak choď nahor s mečom, na svoju ľavú stranu a zaves mu hrot vrchom do horného odkrytia na jeho pravej strane. Ak to robíš správne, takto bude s *kriegom* zahanbený zhora aj zdola.

### **S každým winden sa nauč rozoznať buď sek, bod alebo rez Tiež by si mal skúsiť sek, bod alebo rez vo všetkých naviazaniach ak chceš majstrov zmiať**

Vedz, že by si mal byť vo všetkých *winden* na meči dobre pripravený. Každé *winden* totiž pozostáva z troch útokov, a síce zo seku, bodu alebo rezu. A vždy, keď na meči *winduješ*, mal by si o to viac byť ostražitý a dávať pozor, aby si finty, ktoré prináležia k *winden*, nerobil nesprávne. To jest aby si nesekal, keď máš bodať, aby si nerezal, keď máš sekať a aby si nebodal, keď máš rezať. A to obzvlášť v situácii, keď Ťa súper vykryje, resp. sa na Teba naviaže, aby si si vybral zo všetkých *winden* ten najvhodnejší útok. A to máš robiť všeobecne vo všetkých naviazaniach a vo *winden* na meči, najmä ak chceš ostatných majstrov (ktorí sa voči Tebe postavili) zmiať a oklamať. Koľko je *winden*, a spôsob, ako ich máš robiť nájdeš popísaný v poslednom kuse Náuky, ktorý sa začína "*Kto dobre veci robí a tiež vie dobre lámať...*"

**Item**, ak by si chcel spraviť sek, bod a rez, tak spraviš to nasledovne: Sekni zručne na protivníka *zornhau* zo svojej pravej strany. *Indes* mu natoč hrot do tváre na jeho ľavú stranu a bodni ho do tváre. *Indes* vykroč s ľavou nohou na súperovu pravú stranu a rež ho s dlhým ostrím cez jeho obe paže.

### **Vedz ako útočiť do štyroch odkrytí aby si vedel umne zasahovať**

<sup>25</sup> alebo arbeit, alebo aj handarbeit - boj, práca, ručná práca

## bez strachu a bez obáv z jeho konania

Hovorí sa tu o tom, že keď sa približuješ k súperovi s *zufechten*<sup>26</sup> a zamýšľaš s dobrým úsudkom šermovať, tak by si nemal sekať k meču, lež k štyrom odkrytiám. Pod štyrmi odkrytiami sa myslí buď pravá alebo ľavá strana nad pásom protivníka. Zaumieň si zasiahnuť jedno z týchto štyroch a zručne k nemu sekni. Nezaoberaj sa tým, čo chce proti Tebe šermovať. Ak kryje Tvoj útok, tak pracuj ihneď k najbližšiemu odkrytiu. Tiež sa zameraj na telo a nie na meč<sup>27</sup>.

**Item**, tiež by si mal vedieť, že do terča, ktorý Ti súper odkryje, by si mal zručne útočiť bez strachu, so vstrieľaním dlhého hrotu<sup>28</sup>, s *nachreisen*, s *winden* na meči a tiež prostredníctvom všetkých možných útokov. A nemaj obavy z jeho útokov, ktoré chystá a trafíš ho umne<sup>29</sup>.

**Ak sa chceš pomstiť  
a štyri odkrytia majstrovsky lámať  
hore duplíruj  
vpravo dole mutíruj  
vraším Ti, ver mi  
žiadne človek sa bezpečne neochráni  
a ak si to pochopil  
nedôjde k žiadnym útokom**

**Item**, toto sa robí keď na Teba niekto vážne seká. Chceš sa mu potom pomstiť a na odkrytia mu umne zaútočiť tak, že len vďaka sebe údery utrži, tak sprav *dupplíren* proti *štercku* a *mutíren* proti *šwechu*. Vskutku Ti hovorím, že sa pred týmito útokmi neobráni a nebude sa môcť ani prejsť do útoku.

**Item**, *duplíren*<sup>30</sup> sprav takto: Seká Ti nahor zo svojho pravého ramena, tak mu tiež sekni z pravej strany mocne hore do hlavy. Vykryje Tvoj sek so *šterckom*, tak choď hneď hore s pažami a vbodni s ľavou rukou svoju hlavicu popod svoju pravú pažu. Následne ho sľahni za čepeľou jeho meča s dlhým ostrím do hlavy.

**Item**, *mutíren*<sup>31</sup> na pravú stranu. Keď sekáš z pravej strany s dlhým ostrým a naviažeš sa tak na jeho meč, tak choď hneď s pažami nahor a ostaň takto stáť na meči. Potom natoč krátke ostrie na ľavú

<sup>26</sup> *zufechten* alebo prišermovanie je podľa Meyera fáza boja od približovania sa až po kontakt čepeľí, resp. po započatie *handarbeitu*

<sup>27</sup> viackrát spomínaná rada, najmä ak sa chceme vyhnúť nechcenému *durchwechslovaniu*, *zuckaniu* alebo *fehlerom*

<sup>28</sup> viď *ansetzen*, resp. *napichávanie*

<sup>29</sup> psychologická príprava, mnoho podobných rád a opisov sa nachádza v 3227a. Prinúť svojim konaním kryť súpera. Možno aj kvôli takýmto radám, ktoré nie sú myslené absolútne, ale len principiálne, dochádza v dnešných dňoch pri zápasoch menej, ale i viac skúsených oponentov k toľkým súzásahom

<sup>30</sup> zdvojovanie

<sup>31</sup> zmena



stranu, na jeho meči, choď poriadne nahor s pažami a zaves mu hrot zhora cez jeho meč. Následne vyraz s pažami a bodni súpera do spodného odkrytia na jeho pravej strane<sup>32</sup>.

**Item**, *mutíren* na ľavú stranu. Keď si sa naviazal na súpera s dlhým ostrím, tak choď nahor s pažami a ostaň s rovnakou hranou na jeho meči stáť. Následne natoč krátke ostrie cez jeho meč, choď poriadne nahor s pažami a preves mu hrot zhora cez jeho meč. Poriadne to nasleduj s pažami a bodni ho do spodného odkrytia jeho ľavej strany. Tieto dve finty môžeš robiť zo všetkých sekov akonáhle sa Ti podarí nájsť<sup>33</sup> *šwech* a *sterck* na meči.

### **Sekaj krump zručne hádž hrot na ruky kryt z krumpu dobre bráni a s krokmi porazí mnoho sekov**

Vedz, že *krumphau*<sup>34</sup> sa tiež používa ako jeden zo štyroch *versetzen*<sup>35</sup> proti štyrom strehom; *krump* máš sekať na ruky nasledovne: Keď Ti súper seká zo svojej pravej strany horný alebo spodný sek, tak vyskoč preč od seku, s pravou nohou na jeho ľavú stranu a urdi ho s natiahnutými rukami, s hrotom na jeho ruky. Tiež sa s tým bojuje proti *ochsovi* a tiež proti hornému a spodnému seku. Spravíš to takto: Keď prichádzaš k súperovi v prišermovaní, stojí proti Tebe a drží svoj meč pred hlavou v strehu *ochs* na ľavej strane, tak posad' ľavú nohu dopredu a drž svoj meč na pravom ramene v strehu. Vyskoč potom zo strehu s pravou nohou poriadne na pravú stranu a udri ho z prekrížených paží s dlhým ostrím cez jeho ruky.

#### **Niečo ďalšie**

**Item**, *krumphau* by si mal tiež robiť zo *schrankhutu* z oboch strán. Do tohto strehu sa postav nasledovne: Keď prichádzaš v prišermovaní k súperovi, polož svoju ľavú nohu dopredu a drž svoj meč s hrotom nabok, na svoju pravú stranu a smerom na zem. Dlhé ostrie maj pri tom natočené smerom nahor a sprav si s tým odkrytie na ľavej strane. Seká Ti potom hore k odkrytiu, tak vyskoč s pravou nohou preč od seku, poriadne na pravú stranu od súpera a vbodni s ľavou rukou hlavicu Tvojho meča popod pravú pažu a udri ho s hrotom, prekríženými rukami a s dlhým ostrím na jeho ruky.

**Item** postav sa do *schrankhutu* z ľavej strany. Keď prichádzaš v *zufechten* k súperovi, tak sa postav s pravou nohou dopredu a drž svoj meč s prekríženými rukami a hrotom smerom na zem, po svojej ľavici. Krátke ostrie mieri pri tom hore a zároveň si s tým spravíš odkrytie na pravej strane. Seká Ti potom protivník do odkrytia, tak vykroč s ľavou nohou poriadne preč od seku, na svoju ľavú stranu a udri ho s mečom cez jeho ruky.

### **Sekaj krump na plochu**

<sup>32</sup> pekné zobrazenie nájdeme u Talhoffer, folio 17r alebo Goliath folio 29r

<sup>33</sup> alebo vyhrať, ako uvádzajú iné zdroje

<sup>34</sup> krivý sek, krum je vo všeobecnosti krivo. Krivé seký sú také, ktoré nejdu po priamej línii a zväčša sa sekajú do strán

<sup>35</sup> krytov, obrán; konkrétne proti strehu *ochs*

## ak chceš majstrov oslabiť<sup>36</sup> keď sa čepele hore stretnú, odíď preč to sa mi bude páčiť

Zapamätaj si, túto fintu by si mal robiť proti tým majstrom, ktorý zvyknú sekať z väzby. Čiže, keď prichádzaš s prišermovaním k súperovi, tak postav svoj meč na pravú stranu do *schrankhutu*, prípadne ho maj na pravom ramene. Seká Ti hore do odkrytia, tak tni mocne s prekríženými pažami, s dlhým ostrím proti súperovmu seku. Hneď, ako sa čepele stretnú, tak natoč *Indes* meč proti svojej ľavej strane, choď hore s pažami a bodni ho do horného odkrytia. Ak ho nechceš bodnúť, tak si zapamätaj toto: Hneď, ako sa vaše čepele stretnú, tak sekni *Indes* s krátkym ostrím k súperovej hlave či telu<sup>37</sup>.

## Nesekaj krump nakrátko, ak sekneš sprav s tým durchwechselln

Toto je protiútok proti strehu *ochs* a spravíš ho takto: Keď sa blížíš k súperovi v *zufechten*, on stojí v strehu a drží svoj meč pred hlavou na ľavej strane, tak si vyhod' meč na pravé rameno a tvár sa, ako by si sa chcel s *krumpom* naviazať na jeho meč; sekni však nakrátko a *durchwechsluj* s tým pod jeho mečom a vystreľ mu hrot na druhú stranu, na dlhý hrot do odkrytia tak, aby to musel kryť. Dostaneš sa tak k sekcom, ale i k inej práci s mečom. Túto fintu môžeš spraviť tiež vtedy, ak na Teba seká horný sek z pravého ramena.

## Kryť krumpom Ti môže spôsobiť neplechu ale vznešený krieg ho zmätie natoľko že nebude vskutku vedieť kde sa neskrýva nebezpečie

Pamätaj, vždy keď robíš *krumphau*, spravíš si s ním odkrytie. Pochop to nasledovne: čiže, keď sa chceš priseknúť s *krumphawom* zo svojej pravej strany, resp. na súperov meč naviazať, v tej chvíli si odkrytý na ľavej strane. Stalo sa tak a súper Ti plánuje seknúť z väzby k odkrytiu a chce Ti zručnosťou narobiť starosti, tak ostaň so svojím mečom na tom jeho a nasleduj jeho sek. Natoč mu *Indes* hrot do tváre a pracuj ďalej s *kriegom* k odkrytiám. Nebude tak mať ani poňatia, kde sa bude musieť nakoniec pred Tvojimi sekmi či bodmi kryť a chrániť.

**Item**, protiútok voči *krumphawu*: vstreľ mu hrot popod jeho meč, do jeho hrude. Ak Ti potom tlačí hrot s *krumpom* nadol k zemi, tak natoč svoj meč proti jeho pravej strane, choď s pažami poriadne vysoko nad hlavu a nasad' mu hrot hore do jeho hrude. Ak Ti to opäť kryje, tak ostaň stáť s priečkou

<sup>36</sup> sekutím po ploche súperovho meča totiž dochádza k špecifickému efektu, kedy sa preruší plynulosť seku, pohyb sa ako keby pretrhne a súper musí znova vynaložiť svalovú energiu k započatiu nového pohybu (pokiaľ je to ovšem vykonané správne a súper sa voči tomu neobrní) a počas toho všetkého máme k dispozícii kvantum času na náš útok

<sup>37</sup> opäť veľmi pekné zobrazenie nájdeme v Talhofferovom Cod.icon. 394a na foliu 11v

pred hlavou a pracuj zručne s hrotom od jedného odkrytia k druhému. To sa nazýva *krieg* a zmätieš ho s tým natoľko, že nebude vedieť kde sa má kryť.

## Zwer odníma to, čo prichádza z Vom Tag

Zapamätaj si, *zwerhau*<sup>38</sup> láme streh *vom tag* a zároveň všetky seky, ktoré sú z *vom tag* zhora nadol sekané. *Zwer* spravíš takto: Keď sa približuješ k súperovi v *zufechten*, postaví sa proti Tebe s rukami natiahnutými vysoko nad hlavou do strehu a čaká na Teba, tak v momente, keď sa k nemu priblížiš, posad' ľavú nohu dopredu a drž svoj mečou plocho na Tvojom pravom ramene. Vykročí smerom k Tebe a zamýšľa Ťa seknúť, tak preber *vor* a vyskoč s pravou nohou poriadne na svoju pravú stranu; v skoku natoč svoj meč s priečkou dopredu, pred svoju hlavu a palec maj naspodku. Udri ho s krátkym ostrím na ľavú stranu jeho hlavy.

**Item**, keď sa podarí súperovi prísť skôr so sekou, tak vykroč s pravou nohou na jeho ľavú stranu a udri s *zwerom* do *štercku* protivníkovej čepele; takto bude jeho sek vykrytý. *Indes* vbodni s ľavou rukou hlavicu nabok na svoju pravú stranu, švacneš ho tak do ľavého ucha. Popríklad môžeš spraviť *dupplíren* vo chvíli, keď si sa *nazwéroval* na súperov *šterck*. Alebo, ak je natoľko silný, že nemôžeš spraviť *dupplíren*, tak mu odtlač s priečkou jeho zbraň preč, udri ho naokolo na svoju pravú stranu a hľadaj ďalšie odkrytia.

**Item**, protiútok voči hornému *zweru*. Takže, naviazal si sa na súpera zo svojej pravej strany, s nejakým horným sekou. Ak Ti seká na druhú stranu *zwer*, tak príd' *vor* s *zwerom* popod jeho meč, na jeho krk.

**Item**, ak však príde *vor* so sekou skôr ako Ty, tak vyskoč s pravou nohou so spomínaným krytom preč od seku na svoju pravú stranu a udri ho s *zwerom* na spomenuté miesto.

**Item**, protiútok voči horným alebo spodným *zwerom*. Keď sa naviažeš súperovi na meč s *oberhawom*, a on seká na druhú stranu *zwer* (či už zhora alebo zdola), tak ostaň s priečkou pred hlavou, pretože (resp. natoč) vždy svoj meč a bodni ho s hrotom k najbližšiemu odkrytiu. To sa dá robiť z oboch strán.

**Item**, keď sa na Teba naviaže súper s voľným *oberhawom* a seká následne spodný *zwerch* na Tvoju pravú stranu, ostaň stáť a polož mu krátke ostrie na krk.

## Zweruj so šterckom nezabudni na to pri svojej práci

Zapamätaj si, toto znamená, že keď sa prisekávaš *zwerom*, mal by si to robiť so *šterckom*. Ak Ti súper sek vykryje, tak vyjdi s mečom a so svojim *šterckom* nahor na jeho *šwech*. Akonáhle mu zaviažeš *šwech šterckom*, tak sprav *mutíren*, cez jeho meč do spodného odkrytia, prípadne nahor do krku. Ak sa Ti nedarí spraviť *mutíren*, tak pracuj s *duplíren* a udri ho za jeho mečom do hlavy.

<sup>38</sup> priečny sek, to jest je sekaný priečne voči línii, vo väčšine prípadov voči zvislej línii.



**Item**, je ale v kryte prisilný a Ty nemôžeš spraviť žiadnu fintu, tak odtlač s priečkou jeho meč preč na stranu a udi ho s *zwerom* na druhú stranu. Ak na Teba bude nabiehať, tak ho rež cez paže.

**Item**, ak Ti dostane súper na krk, na Tvojej pravej strane, tak pusť meč z ľavej ruky a odtlač s pravou jeho meč preč od Tvojho krku. Následne prikroč s ľavou nohou dopredu, smerom k jeho pravej strane a obom nohám, a ľavou pažou choď cez jeho obe paže, blízko pri priečke a ved' ho do tanca. Prípadne ho bodni dole medzi jeho nohy do mieška.

**Item**, keď chceš sekať *zwer* k jeho ľavej strane, tak nezasiahni ale zručne sekni na súperovu pravú stranu. Ak Ti počas toho tne na Tvoju pravú stranu, tak *Indes* rež mocne jeho ruky, cez zápästie pravej ruky. Dá sa to robiť na obe strany.

### **Sekaj *zwer* do pluhu i do ochsa tvrdo spolu Kde sa *zwer* hodí so skokmi hlavu ohrozi**

Pamätaj, už skôr si bol poučený o tom, že *ochs* a *pflug* sú mená dvoch polôh, respektíve strehov. Rovnako sa však nazývajú aj štyri odkrytia. *Ochs* sú dve horné odkrytia, pravá a ľavá strana pri hlave, a *pflug* sú spodné odkrytia, pravá a ľavá strana pod pásom súpera. A všetky tieto štyri odkrytia by si mal hľadať s *zwermi* počas prišermovania.

### **Niečo ďalšie**

**Item**, tu si zapamätaj, ako sa robia *zwery* do štyroch odkrytí.

**Item**, keď prichádzaš s *zufechten* k súperovi a on stojí proti Tebe v strehu *vom tag*, vyskoč s pravou nohou k nemu, poriadne na svoju pravú stranu a udi ho s *zwerom* so všetkým umením do ľavého *ochsa*. Ak Ti úder vykryje, tak hneď tni dole do pluhu, na jeho pravú stranu. Ďalej potom rob *zwery* zručne vždy do *ochsa* a do *pluhu*, do kríža a do hlavy z jednej strany na druhú.

**Item**, tiež by si mal mať na pamäti, že s každým jedným *zwerom* by si mal poriadne vyskočiť na stranu, aby si mohol poriadne ohroziť hlavu. Tiež si dávaj pozor na to, aby si bol počas toho dobre nad hlavou chránený s priečkou.

### **Fehler klame a zavádza a podľa prania zdola zasahuje**

Zapamätaj si, *fehler*<sup>39</sup> je taká finta, s ktorou bude mnoho šermiarov zaslepených a s ľahkosťou (podľa prania) zasahovaných a posekaných. A to najmä tí, ktorí majú vo zvyku len kryť a sekať do meča a nie k odkrytiám na tele.

<sup>39</sup> nazvime ho poeticky klamár alebo klamlivý sek. Klamlivé seký sú také seký, ktoré sekáme niekde, ale skončia inde

**Ďalej**

**Item**, *fehler* spraviš takto. Keď sa približuješ v prišermovaní k súperovi, tak sekni spodné seky z oboch strán; dostaneš sa k nemu s *unterhawom* z pravej strany, tak mu vstreľ bod ďaleko do hrude, nech ho musí kryť. Hneď potom vyskoč s ľavou nohou na jeho pravú stranu a tvár sa, akoby si ho tam chcel šľahnúť s *zwerom*. Strhni však počas letu sek a udri opäť na druhú stranu. Ak sa dostaneš nablízko s *unterhawom* z ľavej strany, tiež mu vstreľ hrot ďaleko dovnútra a zvoľ rovnaký postup ako predtým.

**Verkehrter si vynúti  
durchlauffen a zápasenie  
Umne ho schyt' za lakeť  
a vyved' ho z rovnováhy**

Zapamätaj si, *verkehrter*<sup>40</sup> by si mal vytiahnuť a robiť v prišermovaní, keď si chceš súpera pripraviť k *durchlauffen* alebo ho dobre uchopiť do zápasu.

**Item**, *verkehrter* spraviš takto. Keď si sa v prišermovaní priblížil na polovicu k súperovi a chystáš sa prekonať aj tú druhú, tak choď s ľavou nohou dopredu a sekaj z pravej strany s každým prikročením voľný *unterhaw* (nech nasleduje ľavú nohu). Počas seku pretoč, resp. natoč dlhé ostrie svojho meča zakaždým nad seba. Ihneď, ako sa mu s tým naviažeš na meč, tak mu *Indes* zaves bod dovnútra a bodaj ho do tváre. Ak bod kryje a ide nahor s pažami, tak sprav *durchlauffen*. V prípade, že má ruky v kryte nízko, tak uchyť s ľavou rukou jeho pravý lakeť, poriadne ho drž a skoč s ľavou nohou k jeho pravej a následne ho cez ňu pretlač.

**Item**, návod ako by si mal robiť *durchlauffen* nájdeš neskôr za veršom, ktorý sa začína "Durchlauffuj skrz a nechaj..."

**Dvojité Fehler  
súpera zasiahne a potom poreže  
Sprav dva kroky vpred  
na ľavú stranu a neutečie Ti**

Zapamätaj si, toto sa nazýva dvojité *fehler* a spraviš ho takto: Keď sa priblížiš k súperovi v prišermovaní, tak sa postav s ľavou nohou dopredu a drž svoj meč na pravom ramene. V momente, keď to bude vhodné vyskoč poriadne k súperovi s pravou nohou, na svoju pravú stranu a tvár sa, ako by si ho chcel udrieť voľným *zwerom* na ľavú stranu do hlavy. Strhni však sek a skoč s ľavou nohou na protivníkovu pravú stranu, poriadne naokolo a udri ho s *zwerom* do hlavy. Ak to kryje a podarí sa Ti trafiť jeho meč, tak vykroč na tú istú stranu, ďalej popri súperovi a rež ho za čepeľou jeho meča z *duppliren* s krátkym ostrím do papule, alebo mu padni s mečom cez obe paže. To sa dá robiť na obe strany. Podobne môžeš robiť *fehler* nielen z *zwerov*, ale aj z horných sekov.

<sup>40</sup> pretočený alebo stočený sek

## Schiller zláme seky alebo body od hulváta Kto robí durchwechseln schiller ho o to pripraví

Vedz, že *Schiller*<sup>41</sup> je vcelku dobrá, aj keď zvláštna finta. S prehľadom mocne láme seky a body a prichádza s pretočeným mečom. Nie je ani veľa majstrov meča, ktorí by o tomto seku niečo vedeli povedať. *Schielhau* láme tiež streh, ktorý sa nazýva *pluh*.

**Item**, *schiller* spravíš takto: keď sa približuješ k súperovi v prišermovaní, postav sa s ľavou nohou dopredu a drž svoj meč na pravom ramene. Seká Ti zhora na hlavu, tak pretoč svoj meč, priskoč sprava nohou a tni proti jeho seku s krátkym ostrím, poriadne s natiahnutých rúk, cez jeho meč k tvári alebo ku hrudi. Stalo sa tak prejde so sekou popod Tvoj meč a *durchwechsle* spodkom, tak mu ostaň s hrotom a natiahnutými pažami pred tvárou. Nebude Ti môcť ublížiť alebo prísť spodkom.

**Item**, ďalšia finta: Keď stojíš proti súperovi a držiš meč na pravom ramene, postaví sa do strehu *pluh* a má v úmysle Ťa bodnúť do spodného odkrytia, ta sekni *schiller* s krátkym ostrím, poriadne ďaleko zhora dovnútra, a vstreľ mu hrot do tváre alebo hrude. Spodkom Ťa tak s bodom nedočiahne.

**Item**, ďalšia: Keď stojíš voči súperovi a máš meč na pravom ramene, on stojí opäť v strehu *pluh* a chce Ťa dole bodnúť, tak pretoč sek s krátkym ostrím poriadne zhora dovnútra, aby na Teba zdola nedočiahol.

## Poškuľuj, či nie je krátky durchwechseln ho porazí

Táto poučka hovorí o tom, že keď sa približuješ k súperovi v prišermovaní, tak by si mal s tvárou poškuľovať, resp. zisťovať, či nešermuje proti Tebe na krátke ruky, resp. nakrátko. Nakrátko môže znamenať: Keď počas seku neťahuje poriadne ruky dopredu, je prikrátky; postavíš sa do strehu a chce Ti na meč padnúť, je prikrátky. Šermuje proti Tebe zo strehu *ochs* alebo *pluh*, je tiež prikrátky. Všetkým takýmto šermiarom by si mal *durchwechslovať*, prinútiš ich tak kryť. Budeš potom môcť voľne sekať, pracovať na meči alebo prejsť do zápasu koľko len chceš.

**Item**, ďalší poznatok: Keď sa približuješ k protivníkovi v *zufechten*, tak by si mal s tvárou poškuľovať, či nešermuje proti Tebe nakrátko. Spoznáš to nasledovne: Ak sa prisekáva a nevystiera paže poriadne dopredu, je jeho meč krátky; všetkým šermiarom, ktorí šermujú takto nakrátko, bez váhania *durchweschluj* s dlhým hrotom či už zo sekov, alebo z bodov. Takto zabezpečíš, že sa budú musieť dostať do (pre Teba výhodnej) väzby a nechať sa zasiahnuť.

## Poškuľuj po hrote a bez strachu zasiahni krk

<sup>41</sup> schiller, schielhau - škúľavý, resp. zazerací sek. Pre vysvetlenie čítaj ďalšie glosy



Pamätaj, toto je finta proti dlhému hrotu s malou pomocou tváre a spraviš ju takto: Keď sa približuješ k súperovi v prišermovaní, on proti Tebe stojí s hrotom namierenym proti tvári či hrudi, tak drž meč na svojom pravom ramene a poškuľuj mu s tvárou po hrote. Tvár sa, akoby si mu chcel do hrotu seknúť; sekni však mocno *schiller* s krátkym ostrím na jeho meč a vystreľ mu s prikročením pravej nohy hrot poriadne (na dlhé ruky) do krku.

### **Poškuľuj po hlave ak máš v úmysle zasiahnuť ruky**

**Item**, keď stojí proti Tebe súper v dlhom hrote a chcel by si ho švacnúť cez ruky, tak poškuľuj po jeho tvári, resp. po hlave a zároveň konaj tak, ako by si ho chcel do nej zasiahnuť. Udri ho však zo *schillerom* s hrotom na ruky. To môžeš spraviť tiež ak voči Tebe seká voľný sek zhora: Poškuľuj po jeho hlave, akoby si ho chcel do nej zasiahnuť, sekni však s krátkym ostrím proti jeho seku a udri ho s nižšie, do čepele jeho meča, s hrotom na ruky.

### **Dvojitý Fehler súpera zasiahne a potom poreže sprav dva kroky vpred na ľavú stranu a neutečie Ti<sup>42</sup>**

Toto je poučka o tom, ako by si mal spraviť dvojitý fehler na obe strany. Pochop ju takto: Keď sa približuješ v prišermovaní, tak sa postav s ľavou nohou dopredu a drž svoj meč na pravom ramene. Keď sa Ti naskytne príležitosť, tak vyskoč poriadne proti súperovi s pravou nohou na Tvoju pravú stranu a tvár sa, že ho chceš šľahnúť voľným horným sekcom na ľavú stranu, do hlavy. Dostane sa *vor* s krytom, tak strhni svoj sek opäť nahor a priskoč ihneď s ľavou nohou poriadne naokolo, na súperovu pravú stranu. Počas skoku sa tvár, že chceš zasiahnuť jeho pravú stranu, avšak opäť strhni sek a priskoč znova s pravou nohou na protivníkovu ľavú stranu a udri ho bez obáv dovnútra. Ak by Ti chcel počas toho zaútočiť na nejaké z odkrytí, tak mu padni s rezom s dlhým ostrím do paží a tlač preč od seba. Mal by si to vedieť spraviť z oboch strán. Dá sa to prípadne robiť aj z *zwera*.

### **Scheitler so svojím hrotom<sup>43</sup> je nebezpečím pre temeno a hrud' čo z neho prichádza koruna prevezme Rež skrz korunu pekne ju tak porazíš Počas úderov tlač**

<sup>42</sup> nejedná sa o chybu. Ide o rovnaké štvorveršie ako na predošlých stranách. Popisuje však trochu inú situáciu.

<sup>43</sup> v origináli sa spomína "jadro". Referenciu sme však vypustili pre lepšiu zrozumiteľnosť. "Hrotom ohrozuje" rozumej hlavne následný bod.

## a s rezmi odstupuj

Vedz, že *Scheitler* láme streh *alber* a so svojim jadrom, resp. hrotom je nebezpečím pre temeno a hrud'.

**Item**, *schaitler* spravíš takto: Keď sa približuješ v *zufechten*, postaví sa súper do strehu *alber*, tak sa postav s ľavou nohou dopredu a drž meč s natiahnutými rukami vysoko nad hlavou v strehu *vom tag*. Priskoč k nemu s pravou nohou a sekaj mocne s dlhým ostrím zhora nadol. Ruky však nechaj vysoko a ponor mu hrot nadol voči jeho ksichtu alebo tvári<sup>44</sup>. Ak Ti to súper kryje s *korunou*<sup>45</sup> hore a na stranu a to takým spôsobom, že aj hrot aj priečka (čiže jeho meč) sú nad ním, tak natoč svoj meč popod jeho *korunou* skrz a tlač ho s rezom do paží. Takto je koruna zlomená. Akonáhle dotlačíš, tak sa stiahni s rezom naspäť. Ak to znova kryje, tak si len k nemu prikoč.

**Item**, zapamätaj si. Ak Ti vykryje *schaittler* alebo nejaký iný sek s korunou a nabeháva Ti dovnútra<sup>46</sup>, tak sprav rez cez jeho ruky, do paží a tlač poriadne nahor nad seba. Tak bude koruna dostatočne zlomená. Pretoč ešte meč do horného rezu a stiahni sa s tým späť.

**Item**, zapamätaj si. Sekol si protivníkovi zhora *schaittler* a následne si zavesil hrot do tváre; ak potom odtláča s priečkou hrot rýchlo nad seba, tak pretoč svoj meč rýchlo nad seba, pred svoju hlavu a posad' mu hrot spodkom na hrud'<sup>47</sup>.

**Item**, ak zamýšľaš spraviť *schaittel*<sup>48</sup>, tak mu môžeš hrot poriadne pod jeho rukami vypustiť, úplne až k pravej časti jeho ksichtu. Vystri to úplne na dlhý hrot.

## Iba štyrôch polôh sa drž tie obyčajné zanechaj Ochs, pluh, alber a vom tag nech Ti nie sú neznáme

Zapamätaj si, tieto štyri polohy sú zároveň štyrmi strehmi, z ktorých by si mal šermovať. Prvý streh nazýva sa *ochs*.

**Item**, do *ochsa* sa postav takto: Stoj s ľavou nohou vpredu a meč drž na svojej pravej strane, s priečkou pred hlavou tak, že krátke ostrie je natočené voči Tebe. Hrotom mier protivníkovi do tváre.

<sup>44</sup> dá sa to docieľiť jednoduchým nadvihnutím hlavice ľavou rukou

<sup>45</sup> *Kron* - *koruna* je obyčajný, pasívny kryt typu "*paryrn*"

<sup>46</sup> veľmi pekné zobrazenie *Einlauffen* nachádzame v Talhofferovom diele Cod.icon. 394a, na tabuľke 12v

<sup>47</sup> podobne ako nym es nyder v sekcii *Zornhaw*. Verš sa začína "Bud' tvrdý voči súperovi, *winduj*..."

<sup>48</sup> *scheitel* a *schaittler* je to isté. Nakoľko sa v rôznych textoch objavujú rôzne podoby, narábame s terminológiou trochu voľnejšie. Pre autentickejší pocit.

**Item**, do ľavého *ochsa* sa postav takto: Stoj s pravou nohou vpredu a meč drž na ľavej strane. Priečku maj pred hlavou tak, že dlhé ostrie mieri proti Tebe a hrotom mu mier do tváre. Tak sa robí *ochs* na obe strany.

**Item**, druhý streh nazýva sa *pluh* a postav sa doňho nasledovne: ľavú nohu postav dopredu a meč drž s prekříženými rukami dole po pravej strane. Hlavicu maj pri tom pri pravom boku, krátke ostrie natočené nahor a hrotom mier súperovi do tváre.

**Item**, do ľavého pluhu sa postav nasledovne: pravú nohu postav dopredu a meč drž na svojej ľavej strane, dole pri ľavom boku tak, že dlhé ostrie je natočené nahor. Hrotom pri tom mier súperovi do tváre.

Tretí streh nazýva sa *alber* a postavíš sa doňho takto: ľavú nohu postav dopredu<sup>49</sup> a meč drž s natiahnutými rukami pred sebou, hrotom mier na zem a krátke ostrie nech je natočené nahor.

Štvrtý streh nazýva sa *vom tag* a postavíš sa doňho takto: ľavú nohu postav dopredu a meč drž s napriahnutými rukami vysoko nad hlavou. Dlhé ostrie pri tom natoč dopredu a hrot nechaj mierne visieť smerom dozadu, stojíš tak v strehu.

### Štyri sú *versetzen* ktoré polohám vedia ublížiť

**Item**, predchvíľou si počul o štyroch strehoch. Nuž teraz by si mal vedieť, že sú štyri *versetzen*, s ktorými sa dané štyri strehy lámu. Vedz, že žiadne iné *versetzen*<sup>50</sup> k tomu nepatrí, nakoľko tieto štyri seky lámu štyri strehy.

Prvý je *krumphaw*, ten láme streh *ochs*.

Druhý je *zwerhau*, ten láme streh *vom tag*.

Tretí je *schielhau*, láme streh *pluh*.

Štvrtý je *scheittler*, ten láme streh, čo sa nazýva *alber*.

A to, ako máš robiť tie pravé finty zo štyroch sekov voči štyrom strehom, nájdeš popísané skôr pri sekoch. Dávaj si preto pozor na *versetzen* voči strehom, najmä ak nechceš dôjsť k zraneniam.

### Na kryty si dávaj pozor ak to bude nevyhnutné, posmelia Ťa

Mal by si sa vyhýbať takému spôsobu krytia, ktoré je rozšírené medzi bežnými šermiarmi. Hrot zväčša nechajú mieriť vonku, hore alebo dole na stranu. Kto tak činí, ten predsa nemôže útočiť k odkrytiam.

<sup>49</sup> v 44 A 8 je to pravá noha vpredu

<sup>50</sup> významovo krytie, lámanie. Táto zmienka hovorí o štyroch Krytoch, kdežto *versetzen* je chápané aj ako všeobecný termín pre kryt, resp. akékoľvek krytie

Nekry preto len tak a zapamätaj si: keď súper seká, sekaj tiež. Keď bodá, tak bodaj tiež. Návod ako máš sekať proti jeho sekom nájdeš popísaný pri piatich sekoch. Ako máš šermovať proti súperovým bodom nájdeš popísané pri *absetzen*.

### **Ak Ťa súper vykryl tak si všimni, akým spôsobom Zapamätaj si moju radu: Rýchle vyjdi nahor a sekaj s pretočením**

Zapamätaj si, táto časť popisuje situáciu, keď Ťa súper kryje a nechce sa z meča stiahnuť a ani Ťa pustiť k žiadnym fintám. Tvár sa, ako by si sa chcel z meča stiahnuť a stiahni ho na seba, takmer až k polovici čepele. Choď však s mečom ihneď hore a sekaj svižne s krátkym ostrím alebo s *dupplíren* do hlavy.

**Item**, ďalší trik: keď Ťa súper vykryl, tak choď nahor so svojím mečom po jeho čepeli až k hrotu, ako by si chcel spraviť *abnehmen*, ostaň však na meči a poriadne ho tni po čepeli naspäť do hlavy.

**Item**, ak Ti vykryl *oberhaw* a prišiel si k nemu nablízko, tak prejdi s hlavicou cez jeho predsunutú ruku a trhni s ňou nadol. Spolu s trhnutím ho udri s mečom do hlavy.

### **Ešte niečo**

**Item**, zapamätaj si. Keď sekáš *unterhau* z pravej strany, padne Ti s mečom na ten Tvoj a nemôžeš sa z neho dostať preč, tak choď zručne s hlavicou cez jeho meč a dostaň sa s čepeľou ponad tú jeho a udri ho so *schnappen* s dlhým ostrím. Ak Ti padne na čepeľ po Tvojej ľavej strane, tak ho udri s krátkym ostrím.

### **Ansetzuj do štyroch častí drž sa toho ak chceš boj ukončiť**

Vedz, že *ansetzen* patrí k vážnym technikám<sup>51</sup>. Smeruje do štyroch odkrytí a robí sa vtedy, ak chceš mečom súboj ukončiť.

**Item**, *ansetzen* spravíš takto: Keď sa približuješ v prišermovaní, tak sa postav s mečom do strehu *ochs* alebo *pluh*. Chce Ti potom zhora zo svojej pravej strany seknúť alebo bodnúť, tak prídi *vor* s krytom<sup>52</sup>, vystreľ mu dlhý hrot k najbližšiemu odkrytiu jeho ľavej strany a počkaj, či ho nemôžeš *ansetzovať*.

**Item** alebo keď Ti súper seká zhora zo svojej ľavej strany, tak príď *vor* s krytom a vystreľ mu bod ďaleko dopredu k najbližšiemu odkrytiu na jeho pravej strane.

<sup>51</sup> Vážnym v zmysle naozajstným, resp. funkčným, smrteľným, ohrozujúcim. Autor komentára tým naráža na skutočnosť, že sa to nevyťahuje a nepoužíva pri hre. Voľne preložené znamená *ansetzen* "napichnutie"

<sup>52</sup> Kryt sa v 44 A 8 nespomína. Či už je samotné *ansetzen* myslené ako prevencia, kryt, teda *versetzen*, alebo autor komentárov k tomuto dielu skutočne radí vykryť a potom vstreliť hrot nie je až tak podstatné. Všetky verzie obstoja a sedia s pointou techniky



**Item** alebo seká zospodu zo svojej pravej strany, tak mu vstreľ hrot ďaleko dopredu k najbližšiemu odkrytiu na ľavej strane.

**Item** alebo seká zospodu zo svojej ľavej strany, tak mu vstreľ hrot ďaleko dopredu do spodného odkrytia na jeho pravej strane a maj tvár pri tom vždy dobre krytú. Ak sa mu podarí obrniť proti vstreleniu a kryje to, tak mu ostaň s mečom na tom jeho a pracuj zručne k najbližšiemu odkrytiu.

**Item**, tiež by si mal vedieť, že keď sa stretnete, resp. naviažete so súperom v *zufechten*, tak hneď ako nadvihne svoj meč a chce sekať na druhú stranu, tak by si mal hneď prejsť do bodu a bodatť k najbližšiemu odkrytiu. Nechce však odísť s mečom preč, tak či onak by si mal so svojim mečom prejsť do bodu. Hneď, resp. zakaždým, keď ukončíš nejaký úder či sek, tak zakaždým prejdi do bodu. Ak vieš robiť *ansetzen* poriadne, tak veru len veľmi ťažko sa Tvoj protivník ochráni či obráni a budeš ho môcť zasiahnuť<sup>53</sup>.

**Nauč sa dva druhy nachreisen  
alebo reż do krytu  
Sú dve aussere mynne  
začni po nich pracovať  
Poriadne otestuj väzby  
či je v nich mäkký alebo tvrdý**

Zapamätaj si, že je mnoho druhov *nachreisen*<sup>54</sup> a že je vskutku rozmanité. Malo by sa robiť s veľkou opatrnosťou a proti šermiarom, ktorí šermujú rozvláčnymi, dlhými a voľnými sekmi, ale nevedia toho mnoho o pravom umení meča.

**Item**, prvú fintu z *nachreisen* spraviš takto: Keď sa približuješ v prišermovaní k súperovi, tak sa postav s ľavou nohou dopredu, do strehu *vom tag*. Vystríhaj, čo a ako proti Tebe šermuje. Seká Ti na dlhé ruky zo svojho pravého ramena, tak mu to nekry a dbaj o to, aby na Teba s daným sekcom nadočiahol. Vyčkaj až do chvíle, kým bude jeho meč so sekcom smerovať nadol k zemi a vyskoč s pravou nohou a tni ho hore do odkrytia na jeho pravej strane. Sekni ho skôr, než sa s mečom dostane znova nahor. Ak to spraviš takto, zasiahneš.

**Item**, druhá finta: Keď sa súper presekáva a ty ho prenasleduješ so sekcom, podarí sa mu však zdvihnúť meč a úder vykryť, tak ostaň s dlhým ostrím silno na jeho meči. Zdvíha potom meč nad seba, tak priskoč k nemu s ľavou nohou, poriadne za jeho pravú a šľahni ho s *zwerom* (alebo niečim iným) na pravú stranu jeho hlavy. Hneď potom pracuj ďalej na druhú stranu (súperovu ľavú) s *duppliren*

<sup>53</sup> iný pohľad na *ansetzen* nám ponúka Ringeck. Radí seknúť najprv *zwer* a v prípade, že to súper vykryje, prejsť s mečom na druhú stranu, uchopiť čepeľ ľavou rukou v strede a bodnúť súpera do tváre alebo do iného zo štyroch odkrytí. Jeho verzia korešponduje s pojmom *ansetzen* v *kampffechten*, t.j. v súboji v zbroji

<sup>54</sup> prenasledovanie, nasledovanie

alebo nejakou inou fintou hneď, ako sa Ti podarí zistiť, či je tvrdý alebo mäkký vo väzbe. Táto vec sa nazýva *aussere mynne*<sup>55</sup>.

**Item**, ďalšia finta: Keď sa súper presekáva a ty ho prenasleduješ sekou, naviažeš sa na jeho meč pri jeho ľavej strane a súper potom seká z krytu *zwer* na Tvoju pravú stranu, tak mu príd' *Indes* so zbraňou spredu spodkom popod jeho meč k jeho ľavej strane. Potom nasleduj jeho sek a tni ho na pravú stranu, prípadne vyskúšaj rez cez jeho paže do hlavy.

**Item**, ešte jedno *nachreisen*: Keď šermuješ proti súperovi zo spodných sekov, resp. zo *štrajchov*, prípadne sa proti nemu postavíš do strehu *alber* a súper Ti padne s mečom na ten tvoj skôr, než sa dostaneš nahor, tak ostaň dole pod jeho mečom a dvihni to celé nad seba. Ak chce potom z krytu sekať alebo na meči windovať, tak ho nenechaj z meča ujsť a nasleduj ho v tom a pracuj s fintami k jeho najbližšiemu odkrytiu.

### Niečo ďalšie

**Item**, pamätaj že *nachreisen* by si mal robiť zo všetkých strehov a zo všetkých sekov v tej chvíli, keď spozoruješ, že sa pred Tebou presekáva, resp. odkrýva s mečom.

### Nauč sa cítiť a slovo *Indes*, vedia mocne porezať

Vedz, že v meči *cítenie*, resp. *zistovanie* a slovo *Indes* sú najväčším umením. Ten, kto sa vyhlasuje za majstra meča alebo sa ním chce stať a nepozná slovo *Indes*, tak nie je žiadnym majstrom, akurát tak držiakom na meč. Z toho dôvodu by si sa mal predovšetkým poriadne priučiť pojmu *Indes* a *cíteniu*, resp. *zistovaniu*.

**Item**, *zistovanie* funguje takto: Keď sa približuješ k súperovi v prišermovaní a jeden druhému sa naviažete na meč, tak by si mal v momente, ako sa meče jeden do druhého zahryznú *cítiť*, či sa naviazal mätko alebo tvrdo. Ihneď, ako sa Ti to podarí zistiť, tak maj napamäti slovo *Indes*. Mal by si totižto spolu s vycítením typu väzby<sup>56</sup> zručne pracovať s mečom tak, aby si ho mohol zasiahnuť skôr, než príde k svojej práci.

**Item**, tiež by si mal vedieť, že *cítenie* a pojem *Indes* by nemohli jestvovať jedno bez druhého. Pochop to nasledovne: Keď sa naviažeš súperovi na meč, tak by si mal s pojmom *Indes* cítiť, či je mätký alebo tvrdý. A hneď ako to zistíš, tak musíš *Indes* pracovať ďalej. Preto sú vždy vzájomne previazané a slovo *Indes* je súčasťou všetkých fínt. Zapamätaj si: *Indes duplíruje*, *Indes mutíruje*, *Indes durchwechsluje*, *Indes durchlauffuje*, *Indes* robí rezy, *Indes zápasí*. *Indes* nie je iba slovo, *Indes* robí to, čo Tvoje srdce žiada. *Indes* je veru ostré slovo, ktoré poreže všetkých majstrov, ale predovšetkým tých, ktorí pojem *Indes* nepoznajú alebo mu nerozumejú.

<sup>55</sup> Iné zdroje uvádzajú, že *aussere mynn* je vyslovene *dupplíren* po *zweri*, s rezom do rúk a do papule. Preklad *aussere mynne* je trochu zapekľitejší, nakoľko sa objavuje v rôznych podobách. Najskôr pôjde o "vonkajšie bratie", resp. "zobrať zvonku"

<sup>56</sup> A prípadnou anticipáciou jeho konania

## **Rob nachreisen dvojako a nezabudni na starý dobrý rez**

Toto znamená, že by si mal robiť *nachreisen* na obe strany<sup>57</sup> a tiež do toho zakomponovať rez. Pochop to takto: Keď sa súper pred Tebou presekáva, či už z ľavej alebo pravej strany, tak mu sekni veselo a bez obáv k najbližšiemu odkrytiu. Ak ide so zbraňou nahor a naväzbí sa na Tvoj meč zospodu, tak hneď ako sa do seba meče zahryznú padni *Indes* s dlhým ostrím na jeho paže. Tlač mu ich potom s rezom nadol alebo ho rež cez papuľu.

## **Kto šermuje zospodu bude zahanbený pomocou *uberlauffen* Keď sa čepele hore stretnú tak buď silný, to sa mi bude páčiť rob si svoju prácu alebo tlač dvoma spôsobmi**

Táto časť hovorí o situácii, ako máš robiť *uberlauffen* keď súper šermuje zospodu. Keď sa približuješ v prišermovaní k súperovi a on Ti sekne k spodnému odkrytiu, nekry to, ale čakaj do chvíle, kým ide sek proti Tebe a sekni mu zo svojho pravého ramena dlhý sek a vstreľ mu bod na dlhé ruky dovnútra. Vstreľ mu ho do tváre alebo do hrude a *ansetzu* ho. Nebude na Teba môcť zo spodu dočiahnuť. Ak sa mu podarí dostať nahor a kryje Ťa, tak ostaň s dlhým ostrím mocno na jeho meči a pracuj zručne k najbližšiemu odkrytiu.

**Item**, zapamätaj si: Keď sa silno naviažeš na jeho meč a súper seká z väzby na druhú stranu, tak sa naňho opäť naviaž s dlhým ostrím, pevne na jeho meč a zároveň hore ku hlave, a pracuj k najbližšiemu odkrytiu rovnako ako predtým. To sa dá robiť na obe strany.

## **Nauč sa *absetzovať*<sup>58</sup> a umne poraziš seky, body Ak na Teba súper bodá Tvoj bod trafí a ten jeho zlomíš dá sa to z oboch strán trafíš zakaždým ak pri tom vykročíš**

Zapamätaj si, keď prichádzaš k súperovi v prišermovaní, postaví sa proti Tebe tak, akoby Ťa chcel bodnúť, tak sa postav s ľavou nohou dopredu, do pozície pravý *pluh* a sprav si otvorenie na ľavej strane. Ak Ti súper bodá k odkrytiu, tak natoč meč na svoju ľavú stranu, s krátkym ostrím proti jeho

<sup>57</sup> Dva druhy *nachreisen*, resp. dvojité *nachreisen* môže znamenať aj niečo iné. Môžeme na to nazerať ako na akciu pred vykonaním súperovho seku, resp. po jeho vykonaní, prípadne padnutie do rezu z väzby a pod.

<sup>58</sup> *absetzen* znamená dať preč, na stranu, odsadiť

bodu a premiestni tak bod nabok, s mečom (a hrotom) proti súperovi. Ostaň potom s mečom stáť, vykroč k tomu s pravou nohou a bodni súpera *Indes* do ksichtu alebo do hrude.

**Item**, ďalšia finta: keď stojíš v pravom *pluhu* a súper Ti seká k ľavému hornému odkrytiu, tak choď s mečom nahor a natoč ho na svoju ľavú stranu oproti jeho seku, s priečkou pred svojou hlavou do *ochsa*. Vykroč s tým dopredu s pravou nohou a bodni súpera do hrude alebo do tváre. Táto finta sa dá robiť aj z pluhu z ľavej strany.

**Item**, *absetzen* môžeš tiež robiť z horných aj zo spodných sekov. Keď máš meč niekde vysoko a chceš spraviť *oberhaw*, tak počas seku natoč svoj meč do pravého *ochsa* a potom mu *absetzuj* bod alebo sek, opäť do *ochsa* na svoju ľavú stranu. *Indes* bodaj vždy do tváre, poprípade *duppliruj* či rob čo chceš. To sa dá robiť na obe strany.

**Item**, nachádzaš sa vo *wechsllhawe*<sup>59</sup>, tak stoč svoj meč do pluhu a *absetzuj* bod či rez. *Indes* zručne pracuj do najbližšieho odkrytia všemožnými spôsobmi. Dá sa to robiť z oboch strán.

### **Nauč sa durchwechslovať z útokov z oboch strán Kto sa na Teba naviaže durchwechseln si ho nájde alebo ho poreže**

Vedz, že *durchwechseln* rozmanité a má mnoho podôb<sup>60</sup>. Dá sa robiť zo všetkých sekov a robí sa proti šermiarom, ktorí sekajú do meča a nie do súperových odkrytí. Mal by si sa ich naučiť robiť veľmi dobre a tiež ich robiť s opatrnosťou, aby Ti súper nezasadil bod počas toho keď *durchwechsľuješ*.

**Item**, *durchwechseln* spravíš takto: Približuješ sa v prišermovaní, tak sekni protivníkovi dlhý sek do hlavy. Ak seká proti meču a nie smerom k telu, tak nechaj hrot so sekcom spodok *durchwechslovať* (skôr, než sa dostane na meč) a bodni ho na druhú stranu. Ak sa voči bodu obrní a nasleduje ho s krytom, tak opäť *wechsľuj* voľne na druhú stranu. Toto rob zakaždým, keď Ti nasleduje meč s krytom na obe strany.

**Item**, ďalšie *durchwechseln*: Keď sa približuješ s *zufechten*, tak sa postav s ľavou nohou dopredu, stoj v dlhom hrote a mier mu na tvár. Seká Ti potom zhora alebo zdola na meč a chce Ti ho vyseknúť, resp. z neho *windovať*, tak nechaj ísť hrot nadol a bodni do na druhú stranu; rob to proti všetkým sekcom.

**Item**, túto vec si *dupľom* zapamätaj: Ak ťa súper vykryje, prípadne sa len tak na Tvoj meč naviaže, nedrží meč s hrotom proti odkrytiu na Tvojom tele, ale mieri niekde mimo Teba na stranu, tak voľne a šikovne *wechsľuj* spodkom skrz. Ak však mieri s hrotom na Tvoju tvár, resp. voči odkrytiám, tak nerob

<sup>59</sup> *Wechsel* je pozícia s mečom natiahnutým smerom k zemi, značne na ľavej alebo pravej strane, niečo ako *alber*. Joachim Meyer popisuje *wechselhau* ako nič iné, než striedanie horných a spodných sekov.

<sup>60</sup> *durchwechseln* sa podľa situácie a vzdialenosti dá robiť na dlhé ruky, to jest v *langorte*, alebo na skrátene ruky do *ochsa*. Principiálne ide o uvoľňovanie hrotu.



*durchwechseln*, ale ostaň na meči a pracuj tak k jeho najbližšiemu odkrytiu, aby Ťa nemohol *ansetzovať* alebo spraviť *nachreisen*.

**Ak prikročíš nablízko vo väzbe  
zucken je celkom dobré riešenie  
Zuckni a ak to trafí, tak zuckni ešte viac  
ďalšia práca z toho súperovi ublíži  
Zuckaj vo všetkých väzbách  
Ak chceš majstrov zmiast'**

Vedz, že *zucken*<sup>61</sup> by sa malo robiť voči majstrom, ktorí sa mocne viažu s krytmi na meč a ostávajú stáť na meči a len čakajú, či sa chceš z meča stiahnuť alebo seknúť na druhú stranu. Ak chceš takýchto majstrov oklamať alebo zmiast', tak sprav voči ním *zucken* nasledovným spôsobom: Tni mu silno zhora do hlavy a keď ide hore do krytu, tak na seba stiahni meč skôr, kým sa na Teba naviaže a následne ho bodni na druhú stranu. To môžeš robiť zo všetkých nasekávanií.

**Item**, ďalšia finta: Keď sa Ti súper naviazal na meč, stojí potom voči Tebe vo väzbe a vyčkáva, či sa chceš z meča stiahnuť, tak sa tvár akoby si chcel robiť *zucken*, ostaň na meči a stiahni ho na seba až do polky čepele. Ihneď ho však bodni naspäť po meči do tváre alebo do hrude. Ak sa Ti nepodarí trafiť ho poriadne s bodom, tak sprav *dupplíren* alebo hocijakú inú fintu, ktorá sa Ti najlepšie hodí.

**Durchlauffuj skrz a nechaj hlavicu visieť  
ak chceš prejsť do zápasu  
Kto na Teba mocno ide  
toho durchlauffuj**

Zapamätaj si, *durchlauffen* a zápasenie sa robí proti majstrom, ktorí majú vo zvyku nablízko nabehávať a spraviš ho takto: Ak Ťa súper vykryl a ide s krytom a s pažami vysoko, nabeháva na Teba a chce Ťa hore silou pretlačiť, tak tiež vyjdi nahor s pažami a meč drž iba v ľavej ruke pri hlavici. Následne nechaj čepeľ meča visieť cez Tvoj chrbát, s hlavou prebehni popod pažu na súperovu pravú stranu a priskoč s pravou nohou poza jeho pravú. Počas prísťoku mu choď s pravou pažou poriadne na ľavú stranu, okolo jeho trupu, zachyť ho na svoj bok a zhoď ho pred seba dole na hlavu.

**Item**, ďalší chmat. Ak na seba nabiehavate s vystretými pažami, tak mu prebehni s hlavou na jeho pravú stranu, s pravou nohou vykroč dopredu k jeho pravej. S pravou pažou mu choď popod jeho pravú a uchop ho zozadu cez chrbát. Naber si ho na svoj pravý bok a hoď ho dozadu za seba. Tento chmat sa dá robiť na obe strany.

**Item**, ďalší chmat. Ak súper nabeháva smerom k Tvojej pravej strane, paže má vysoko hore a Ty tiež, tak drž meč v jednej ruke, odtlač s ním jeho paže preč od seba a skoč s ľavou nohou dopredu k jeho

<sup>61</sup> sťahovanie, stiahnutie

pravej. Následne chod' s ľavou pažou poriadne dozadu, okolo jeho trupu, zohni sa trošku nižšie a zachyť ho na ľavom boku. Zhod' ho potom dole na hlavu.

**Item**, ďalší chmat: ak na Teba súper nabeháva, ma ruky vysoko hore a Ty tiež, tak by si mal držať meč v pravej ruke a odtlačiť mu s ním paže preč od seba. Skoč potom s ľavou nohou za jeho pravú a s ľavou pažou chod' spodkom dopredu cez jeho hrud', až na jeho ľavú stranu. Zachyť ho na svoj ľavý bok a hod' ho za seba. Oba tieto chmaty môžeš robiť na obidve strany.

Zapamätaj si, keď na Teba súper nabeháva v meči a nemôžeš ho *durchlauffovať* nakoľko ma paže prinízko, tak vyskúšaj nasledovné chmaty.

**Item**, keď na Teba nabeháva súper v meči a ruky má nízko, tak pretoč svoju ľavú ruku a uchyť s ňou jeho pravú cez vnútornú stranu, medzi jeho oboma rukami. Ťahaj ju potom na ľavú stranu a s pravou ho udi s mečom cez hlavu. Ak ho nechceš udrieť, tak priskoč s pravou nohou poza jeho ľavú a chod' s pravou pažou predkom alebo zadom cez súperov krk a zhod' ho cez svoje pravé koleno.

**Item**, ďalší chmat: Ak Ti nabieha v meči a ruky ma nízko, tak nechaj svoju ľavú ruku ísť predkom preč z meča a s pravou chod' s hlavou zvonku cez súperovu pravú ruku a ťahaj ho s tým nadol. S ľavou rukou ho uchop pri pravom lakti a skoč s ľavou nohou dopredu pred jeho pravú a stiahni ho tak cez ňu dole.

**Item**, ďalší chmat: Ak na Teba súper nabeháva, tak pretoč svoju ľavú ruku a chod' tak cez jeho pravú pažu. Chyť s ňou jeho meč na rukoväť medzi jeho oboma rukami a trhni na svoju ľavú stranu. Vezmeš mu tak meč.

**Item**, ešte jeden chmat: Ak na Teba súper nabeháva v meči, tak nechaj svoj meč padnúť, pretoč svoju pravú ruku a chyť s ňou jeho pravú zvonku a s ľavou rukou ho uchop pri jeho pravom lakti. S ľavou nohou skoč dopredu k jeho pravej nohe a stiahni s pravou rukou jeho pravú pažu cez svoju ľavú nohu. Následne ho tak zdvihni nad seba. Zablokuješ ho tak a môžeš mu zlomiť pažu, prípadne ho zhodiť na zem cez ľavé stehno.

## Odšmykni sa z čepele zdola z oboch väzieb

Toto je protiútok ak Ti súper Tvoj meč zablokuje pretočením<sup>62</sup> a spravíš ho takto: Ak sa prišermuvávaš zo spodných sekov alebo zo *šťrajchov*, prípadne stojíš v strehu, ktorý sa nazýva *alber* a súper Ti padne s mečom na ten Tvoj, tak skôr než pojdeš z meča preč, tak ostaň na tom jeho s krátkym ostrím a nadvihni rýchlo nahor. Ak súper reaguje tlakom proti tomu, smerom nadol, tak sa odšťrajchni spodkom po jeho čepeli preč z jeho meča a hneď tni súperovi do tváre.

**Item**, iný typ chmatu: keď sa prišermuvávaš k protivníkovmu telu zo spodných sekov alebo stojíš v strehu *alber*, padne Ti súper na ten Tvoj blízko pri priečke, že jeho hrot vychádza na Tvoju pravú

<sup>62</sup> *Überwenden* - padne na meč a blokuje ho väzbou typu *verkehren* a pod.

stranu, tak zručne prejdí s hlavicou nahor cez jeho meč a udri ho s dlhým ostrím do hlavy. Ak Ti padne na meč s hrotom na ľavú stranu, tak choď zručne s hlavicou cez jeho meč a udri ho s krátkym ostrím do hlavy. To sa nazýva *schnappen*, poprípade *schnellen*<sup>63</sup>.

## Štyri sú rezy dva dolné a dva horné

Zapamätaj si tieto štyri rezy, naprv tie horné: Rezy sa robia proti šermiarom, ktorí majú vo zvyku z väzby sekať na druhú stranu. S rezmi im to stihneš skôr zlomiť. Takže, keď sa na Teba protivník s krytom alebo len tak nejako naviaže (k ľavej strane) a seká z toho hneď na druhú (pravú) stranu s *zwerom* alebo niečím iným, tak vyskoč preč od seku s ľavou nohou na svoju ľavú stranu a padni mu s dlhým ostrím cez obe paže. Spolu s rezom ho tlač preč od seba. Mal by si to vedieť robiť z oboch strán a vždy, keď z krytu seká na druhú stranu.

**Item**, dva spodné rezy sa robia proti šermiarom, ktorí majú vo zvyku na Teba nabehávať s natiahnutými pažami a spravíš ich takto: Keď sa Ti súper naviaže na meč či už s krytom, alebo len tak, ide s pažami nahor a nabeháva smerom k Tvojej ľavej strane, tak pretoč svoj meč tak, aby si mal palec zospodu a spolu s dlhým ostrím, popod jeho priečkou, rež poriadne do jeho paže a tlač dohora. Alebo ak Ti nabieha s natiahnutými rukami na Tvoju pravú stranu, tak pretoč svoj meč, aby si mal palec zospodu a s krátkym ostrím rež súpera pod jeho priečkou do paží a tlač meč nad seba. To sú štyri rezy.

## Pretoč rez cez plochu a zatlačíš tak ruky

Tento verš hovorí o tom, ako by si mal spodné rezy meniť na horné, zapamätaj si: Ak Ti súper nabeháva na Tvoju ľavú stranu s natiahnutými pažami, tak pretoč svoj meč s dlhým ostrím pod jeho priečkou do paží a poriadne tak tlač dohora. Vykroč potom na súperovu pravú stranu, hlavicu pretoč spodkom skrz a neodíď počas toho preč z jeho paží, práve však stoč spodný rez do horného a rež ho cez paže s dlhým ostrím.

**Item**, ak Ti nabieha súper na pravú stranu s natiahnutými pažami, tak mu natoč spodkom meč s krátkym ostrím popod priečku do paží a tlač poriadne nahor nad seba. Vykroč potom na jeho ľavú stranu, nechaj hlavicu spodkom prejsť a pretoč mu meč zhora s dlhým ostrím cez jeho paže. Spolu s rezom ho tlač preč od seba.

## Sú dve hengen<sup>64</sup> z každej strany od zeme Z každej väzby bodaj alebo sekaj až zistíš, či je v postavení mäkký alebo tvrdý

<sup>63</sup> Joachim Meyer rozumie pod pojmom *schneller* to isté, čo *zeckrur*. Nebudeme sa však v tomto prípade riadiť jeho terminológiou

<sup>64</sup> videnie, naviazanie

Vedz, že dve spodné *hengen* sú polohy pluh z oboch strán. V nich by si mal vedieť dobre vyzistiť počas sekov, bodov či v naviazaniach mečov, či je v tom postavení súper mäkký alebo tvrdý. Tiež by si mal vedieť, že zo spodných *hengen* sa tiež dajú robiť štyri *winden*, a síce sek, bod a rez a to podobným spôsobom, ako z horných *hengen*.

*Hengen* si zapamätaj takto: Keď sa približuješ v *zufechten* k súperovi, tak sa postav do *pluhu* alebo do *wechsla*. Nech len seká na ktorú stranu chceš, tak zaves svoju hlavicu smerom k zemi a bodni ho zospodu z *hengen* do tváre. Ak potom Tvoj bod vytláča s krytom nahor, tak ostaň na meči, s hlavickou choď nahor a zaves mu hrot zhora do tváre. Z týchto dvoch *hengen* by si mal vo všetkých väzbách spraviť seky, body alebo rezy.

**Sprav *sprechfenster*<sup>65</sup>  
stoj hrdo a sleduj súperov zámer  
ak sa chce z Tvojho meča stiahnuť  
sláhneš ho tak rýchlo, že to oľutuje  
Dopredu Ti vravím, žiaden človek  
sa bez nebezpečia ľahko neobráni  
ak to naozaj pochopíš  
nedostane sa k útoku**

Pamätaj si, už si bol poučený o tom, ako sa máš staviať voči súperovi s mečom do štyroch polôh. A teraz vedz, že aj *sprechfenster* je poloha, v ktorej môžeš bezpečne stáť. A tento streh nie je ničím iným, než dlhým hrotom; a dlhý hrot je najvznešenejšia a najlepšia obrana na meči. Ten, kto dokáže z neho správne šermovať prinúti súpera k tomu, aby sa nechal zasiahnuť kvôli vlastnému konaniu. Nebude dokonca ani môcť do útoku prejsť.

**Item**, *sprechfenster* spraviš takto: Keď sa približuješ v prišermovaní k súperovi, nech sa ňanho naviažeš s akýmkoľvek sekcom, či už s horným, alebo so spodným, tak poriadne vystri hrot s dlhými pažami, vystrelený so sekcom voči tvári alebo hrudi (tak prinútiš súpera, aby Ťa musel vykryť, resp. sa na Teba naviazať); keď si sa teda takto naviazal. tak ostaň s dlhým ostrím na jeho meči a stoj voľne, hrdo a sleduj jeho zámer, najmä aké finty by chcel robiť ďalej. Ak sa sťahuje naspäť od meča, tak ho nasleduj s bodom do tváre alebo do hrude. Ak seká z väzby na druhú stranu, tak ho mocne rež cez paže a pracuj potom k jeho hlave. Ak však nechce z väzby odísť ani na druhú stranu sekať, tak sprav *duppliren* alebo nejakú inú fintu, ale až po tom čo zistíš, či je vo väzbe silný alebo slabý.

**Item**, mal by si Teda robiť dva *sprechfenstre*, to jest dva strehy s dlhým hrotom. Jeden je na meči (vo väzbe) a druhý mieri voľne na súpera, skôr než sa naňho naviažeš, resp. sa vaše meče jeden do druhého zahryznú. V konečnom dôsledku to však nie nič iné, než jeden streh.

<sup>65</sup> *sprechfenster* je malé okienko na dverách, ktorým si môžete pozrieť návštevníka skôr, než ho pustíte dovnútra. To jest dvere sú bezpečne zatvorené, a cez kukátko si overíme jeho zámer



Veru dopredu Ti vravím, že dlhý hrot je najlepšou obranou (resp. krytom) s mečom, pretože pomocou nehou prinútiš súpera, aby sa nechal zasiahnúť a zároveň nebude môcť prejsť do útoku. Preto by si mal zo všetkých sekov skúšať bod vstrielať, súperovi voči hrudi alebo voči tvári a ďalej z toho bodáť či sekať.

**Item**, zapamätaj si, toto sa volá *sprechfenster*. Keď sa približuješ k súperovi s *zufechten*, tak sa postav s ľavou nohou dopredu a drž hrot s natiahnutými pažami namierený voči jeho tvári alebo hrudi. Stoj tak ešte pred samotnou väzbou, voľne a dávaj pozor na to, čo chce proti Tebe robiť. Ak Ti seká zhora do odkrytia, tak choď dohora s mečom a natoč ho proti jeho seku do *ochsa*. Bodni ho potom do tváre. Ak Ti však neseká do odkrytia, ale k meču, tak sprav šikovne *durchwechseln* a bodni ho na druhú stranu. Ak na Teba nabieha a má paže vysoko, tak sprav spodný rez. Ak má ruky nízko, tak sa odhodlaj na nejaký chmat. Podobným spôsobom môžeš z dlhého hrotu vykonať akúkoľvek fintu, ktorá sa v danom momente najviac hodí.

### **Zakončenie novej nauky:**

**Kto dobre veci robí a tiež vie dobre lámať  
a celkovo je dobre pripravený  
a dokáže protiútočiť  
na hocičo troma útokmi<sup>66</sup>**

**Kto správne robí hengen  
tak nech z toho spraví winden<sup>67</sup>,  
a nech to teda pretáča osemkrát.**

**A ak v jednom winden jest trojo útokov  
mám potom na mysli  
že ich je dokopy dvadsaťštyri;  
zrátaj ich po jednom z každej strany.  
Osem winden sa nauč spolu s krokmi  
a v boji a väzbách nezisťuj nič viac,  
než či je mäkký, alebo tvrdý.**

Toto je nielen poučka, ale aj pripomienka a vyústenie umenia meča vo veci, že by si mal byť dobre znalý a vycvičený v jeho umení, mal by si ho viesť zručne a umne a s rovnakou zručnosťou viesť správne protiútoky na súpera tak, aby si v každom protiútoky vedel spraviť tri *winden* (ktoré budú o chvíľu popísané). Tiež by si mal poznať štyri *hengen*, dve horné a dve spodné, kde horné je *ochs* a spodné *pluh* na obe strany. A práve z *hengen*, resp. visení na meči by mal robiť osem *winden*. Tiež by si mal pri týchto osem *winden* dbať o to, aby si ich správne uvážil a aby si z každého jedného *winden* vedel spraviť zvlášť jeden sek, jeden bod a jeden rez; to sú (aj) tie skôr spomínané štyri *winden*<sup>68</sup>.

<sup>66</sup> *drei wunder* - už by sme mali vedieť, že ide o tri spôsoby útoku, a síce sek, bod alebo rez

<sup>67</sup> Winden je nič iné, než iný variant slova wenden, to jest točenie, pretočenie, stáčanie, natočenie

<sup>68</sup> číslo pôsobí trochu ako päť na oko; referenciu treba hľadať pri *hengen*, kde osobitne rozoberá autor štyri *winden* z pluhu a štyri z *ochsa*

**Item**, tu si zapamätaj ako máš robiť zo štyroch *hengen* osem *winden*. Z prvého horného *hengen* sa robia dva *winden* a spravíš ich takto: Keď sa približuješ k súperovi v prišermovaní, tak stoj v *ochsovi* na pravej strane. Seká Ti potom hore k ľavému odkrytiu, tak natoč proti jeho meču krátke ostrie, tiež do *ochsa* a bodni ho hore do tváre - to je jedno *winden*. Ak vykrýva bod na svoju ľavú stranu, tak ostaň na jeho meči a opäť pretoč ten svoj do *ochsa*, s dlhým ostrím na jeho meč, a bodni ho hore do tváre. Tak máme jedno *hengen* z pravej strany a k nemu prislúchajúce dve *winden* na súperovom meči.

### Niečo ďalšie

**Item**, druhé horné *hengen* s dvoma *winden* sprav takto: Keď sa približuješ k súperovi v prišermovaní, stoj v ľavom *ochsovi*. Ak Ti potom súper seká zhora na Tvoju pravú stranu, tak natoč dlhé ostrie proti jeho seku a meču a bodni ho zhora do tváre - to je jedno *winden*. Ak Ti bod vykrýva nabok na svoju pravú stranu, tak ostaň na meči a opäť sa natoč do ľavého *ochsa*, s krátkym ostrím na jeho meč a bodni ho do tváre. Toto je druhé horné *hengen* spolu s dvoma *winden* na súperovom meči z Tvojej ľavej strany.

**Item**, teraz by si mal vedieť, že z dvoch spodných *hengen*, to jest *pluh* z oboch strán, by si mal tiež robiť štyri *winden* so všetkými fintami ako pri horných *hengen*. A tak je *winden* osem. Vždy, keď *winduješ*, tak pamätaj v každom jednom *winden* na sek, bod a na rez. Takto vychádza z ôsmich *winden* dvadsaťštyri. A z ktorých *winden* a proti ktorým fintám či sekom by si mal robiť sek, bod alebo rez, to nájdeš popísané v predošlých statiach<sup>69</sup>.

## KONIEC

<sup>69</sup> Ak ste pozorne čítali predošlé komentáre a všimli si náväznosť jednotlivých veršov na komentáre, nemohli ste si nevšimnúť, že pisár alebo autor predlohy k tejto verzii vynechal tri posledné verše. Doplňme si preto ich vysvetlenie komentárom z Cod. 44 A 8: "Toto si určite zapamätaj: Keď robíš osem *winden*, nebudeš ich robiť správne ak spolu s nimi nebudeš vykračovať z oboch strán. A takisto, skôr než ich spravíš tak musíš zistiť nič viac, než či Tvoj súper je vo väzbe mäkký alebo tvrdý. Až po tom, čo sa Ti to podarí zistiť *winduj* a pracuj k štyrom odkrytiám predpísanými spôsobmi. Tiež vedz, že všetci šermiari, ktorí robia *winden* na meči a nevedia s tým zisťovať (či je súper mäkký alebo tvrdý, resp. čo zamýšľa), všetci tí šermiari budú počas ich *winden* zasahovaní. Preto dbaj o to, že slová *fullen* a *Indes* poriadne pochopíš, nakoľko z nich vychádza všetko umenie na meči."